

Arbeidere besvimer daglig i produksjonen av billige klær

Av Sigurd Jorde

Minst fem arbeidere besvimer om dagen i Kambodsjas tekstilfabrikker. For lite mat, høyt arbeidstempo, lange arbeidsdager, dårlig ventilasjon, høy varme er noen av de viktigste forklaringene

I 2015 besvimte minst 1806 arbeidere på jobb, ifølge offisiell statistikk i Kambodsja. Tallet dekker innrapporterte hendelser, mange av dem omtalt som «massebesvimelser» der grupper av arbeidere besvimer samtidig. Med seks dagers arbeidsuke, betyr det minst 5 arbeidere om dagen. Fagforeninger i industrien melder om store mørketall. En undersøkelse Framtiden i våre hender har fått tilgang til oppgir 2 til 4 arbeidere som besvimer hver måned, selv i fabrikker med relativt høy standard. En annen kilde vi har snakket med hevder det i enkelte fabrikker er arbeidere som besvimer hver dag.

Kambodsjas arbeidsdepartement lager offisiell statistikk for hvor mange arbeidere som besvimer i tekstilfabrikker i landet. Antallet tekstilarbeidere oppgis ofte til rundt 700.000, mens antallet tekstilfabrikker ligger på rundt 1000. Fagforeningene samler inn sine egne tall, og mener tallet ligger markant høyere enn myndighetenes tall. I 2011 og 2012 samlet fagforeningene inn tall som lå 300 og 500 høyere enn de offisielle (de siste årene er det ikke ført parallell statistikk).

Statistikk for besvimelser på tekstilfabrikkene:

År	Offisielle tall for antall besvimelser ¹	Fagforeningstall
2010	474	
2011	1500	1800
2012	1686	2107
2013	823	
2014	1800	
2015	1806	
Sum:	8089	

De høye tallene skapte stor internasjonal oppmerksomhet om massebesvimelser i Kambodsja i 2012. Men både den offisielle statistikken, samt de mange eksemplene på besvimelser i 2015 viser at problemet er større enn noen gang:

¹ Kilde: Tall fra 2010-2013 er fra organisasjonen CENTRAL. Tall for 2014:

<http://www.fashiontimes.com/articles/22962/20150817/400-cambodian-garment-workers-experience-unexplained-mass-faintings-one-week.htm> Tall for 2015: <http://www.khmertimeskh.com/news/19766/fainting-toll-nears-2-000-in-2015/>

Omfattende tilfeller av massebesvimelser i 2014-2016

- Februar 2016: 20 arbeidere besvimte tidlig om morgenen 9. februar på en kinesisk tekstilfabrikk i Kandal-provinsen. Arbeiderne mente kjemikalier var årsaken, mens myndighetene skylder på lite søvn og «psykosomatisk respons» fra arbeiderne når de så en arbeider besvimte.²
- November 2015 besvimte rundt 40 arbeidere på en fabrikk i Prey Veng-provinsen i løpet av tre dager. Første dag kollapset en arbeider, som siden døde på det regionale sykehuset, årsaken er dog ukjent. Da hennes død ble kjent, besvimte flere av hennes kolleger. De to neste dagene besvimte først 17 og så 21 arbeidere.³
- Oktober 2015: 370 arbeidere besvimte ved sju ulike kambodsjanske fabrikker i løpet av to dager. Fabrikkene lå i en industrisone, og produserte klær og leker. Årsaken skal være spraying av insektmidler på en åker i nærheten.⁴
- Juni 2015: Nesten 350 arbeidere besvimte i løpet av en uke i slutten av juni. Besvimelsene skjedde på fabrikker i tre ulike provinser. Ved en av fabrikkene besvimte 95 ansatte samtidig. Myndighetene fant ingen enkelt forklaring, men en talsperson for arbeidsdepartementet fortalte: «De besvimer fordi arbeiderne er redde, på toppen av allerede svak helse: svimmelhet, vansker for å puste og liten styrke til å stå».⁵ Departementet har også forklart besvimelsene med «personlige problemer hos arbeiderne selv, som har svak helse».⁶ Fagforeningen C.CAWDU kritiserte myndighetene for å gjøre for dårlige undersøkelser av årsaken til besvimelsene, ved kun å ha brukt nesa for å «... lukte seg til årsaken».⁷
- April 2014: Mer enn 200 arbeidere ble innlagt etter massebesvimelser ved tre fabrikker. Arbeiderne lagde klær for blant annet Puma, SE og Adidas.⁸

Framtiden i våre hender besøkte fagforeningen CATU ved tekstilfabrikken Or Sambath Trading i Prey Veng-provinsen et stykke utenfor hovedstaden Phnom Penh i Kambodsja i november 2015. Her besvimte rundt 40 arbeidere i løpet av tre dager i løpet av samme måned. Besvimelsene fant sted etter at en tekstilarbeider kollapset på jobb og døde på sykehus samme ettermiddag. Etter dette besvimte først fem av hennes kolleger samme dag, og deretter 21 og 17 arbeidere de påfølgende dagene.

Forklaringer på besvimelsene

Forklaringene Framtiden i våre hender fikk på besvimelsene ved Or Sambath Trading følger et mønster som går igjen for besvimelsene:

Massepsykose?

I Kambodsja er det Arbeidsdepartementet, avdeling «National Social Security Fund (NSSF)», som har ansvar for å registrere og sammenstille rapporter om besvimelser. NSSF har gjentatte ganger forklart massebesvimelsene med frykt⁹ og med «psykososiale» forhold¹⁰ som skaper en «massepsykose» hvor først en arbeider besvimer, og som deretter leder til at et titalls eller hundretalls arbeidere besvimer.

² <http://www.phnompenhpost.com/national/twenty-faint-kandal-garment-factory>

³ Intervju med fagforeningen gjennomført av FIVH, november 2016.

⁴ <http://www.thejakartapost.com/news/2015/11/20/370-workers-faint-cambodian-toy-garment-factories.html>

⁵ <https://www.cambodiadaily.com/business/over-two-days-at-two-factories-184-female-workers-faint-87006/>

⁶ <https://www.cambodiadaily.com/archives/almost-100-more-factory-workers-faint-87241/>

⁷ <https://www.cambodiadaily.com/business/over-two-days-at-two-factories-184-female-workers-faint-87006/>

⁸ <http://www.aljazeera.com/news/asia-pacific/2014/04/hundreds-cambodian-garment-workers-faint-201443131659267499.html>

⁹ <https://www.cambodiadaily.com/business/over-two-days-at-two-factories-184-female-workers-faint-87006/>

¹⁰ <http://www.khmertimeskh.com/news/19766/fainting-toll-nears-2-000-in-2015/>

Denne teorien kan kanskje delvis forklare hvorfor fem arbeidere besvimte etter å ha fått beskjed om sin kollegas uforklarlige kollaps og død på Or Sambath Trading. Men det forklarer ikke hele situasjonen.

Ifølge NSSF var det flere forklaringer på besvimelsene: 23% av besvimelsene skyldes overtid, kjemikalier (18%) og fysiske forhold (16%).

Men der myndighetene har lagt vekt på *psykiske* forhold og ofte unngår kritikk av fabrikkene, legger fagforeningene vekt på *fysiske* forhold, som høyt arbeidspress, dårlige arbeidsforhold (ventilasjon, varme og kjemikalier), samt dårlig økonomi og underernæring.

Forklaringer i arbeidsforhold

- Tekstilarbeiderne i Kambodsja jobber under svært høyt arbeidspress, og har i mange tilfeller få muligheter til å si nei til overtid. Overtid er etter loven frivillig, men arbeidere som sier nei risikerer å ikke få forlenget kontrakten.¹¹ Mange andre føler seg tvunget til å jobbe konstant overtid for å kunne spe på en lav inntekt.
- Mange arbeider under høye temperaturer og dårlig ventilasjon. Tross mye støv fra produksjonen blir ikke lokalene godt nok ventilert. Enkelte arbeidere forteller at vifter er slått av selv om det er varmt.¹² Samtidig har flere av besvimelsene (se over) skjedd tidlig på morgenen før det blir skikkelig varmt.
- Arbeidstempo er svært høyt i tekstilsektoren. Ifølge kilder Framtiden i våre hender har snakket med, har kravet til høyt arbeidstempo økt etter at minstelønna ble hevet av regjeringen i 2014.¹³

«Jeg har følt meg presset fordi de tvinger meg til å møte nye produksjonsmål. På en dag må vi lage 400 klesplagg, som betyr at vi på en time må fullføre 40 stykker», fortalte en av de besvimte arbeiderne, 35 år gamle Sophana, til WWD.¹⁴

- Kjemikalier i tekstilene blir oppgitt som årsak i mange av tilfellene av besvimelser, også en av forklaringene i Prey Veng, der fabrikken mottok en ny forsyning med tekstiler samme dag som en arbeider døde.¹⁵ I flere av eksemplene fra 2015 er kjemikalier oppgitt som forklaring, og med mangelfull etterforskning fra myndighetene om hvorvidt dette kan stemme.
- Der «massepsykose» har blitt lansert som forklaring til et høyt antall besvimelser, tåkelegger det sannsynligvis de bakenforliggende årsakene: arbeidernes følelse av utsatthet knyttet til egen arbeidssituasjon, mangel på informasjon og kunnskap om kjemikaliebruk, utslitthet og underernæring.

Økonomi og fattigdom

Dårlig ernæring og fattigdom er likevel den viktigste årsaken til besvimelsen, ifølge landets fagbevegelse. Denne forklaringen får støtte av forskning og ulike organisasjoner:

---

¹¹ Kilde: Framtiden i våre hender – upublisert.

¹² Intervju med fagforeningen CATU, Prey Veng, november 2015.

¹³ Intervju med WIC – Worker's Information Centre, Phnom Penh, november 2015.

¹⁴ www.fashiontimes.com/articles/22962/20150817/400-cambodian-garment-workers-experience-unexplained-mass-faintings-one-week.htm

¹⁵ Ifølge familien til den døde tekstilarbeideren. F Framtiden i våre hender, intervju, november 2015.

«Arbeiderne besvimte fordi deres helse og arbeidsmiljø blir dårligere. Men den viktigste forklaringen er den dårlige lønna», uttalte Ath Thon, leder for fagforeningene C.CAWDU i forbindelse med en av massebesvimelsene.¹⁶

Det som virkelig får arbeiderne til å kollapse er underernæring. Det er konklusjonen i en grundig undersøkelse av tekstilarbeidernes ernæring og matvaner, «Shop til they drop», utgitt av Labour Behind the Label (Storbritannia) og Community Legal Education Centre.¹⁷ De har regnet på arbeidernes kaloriinntak, deres matbudsjetter og kroppsvekt (Body Mass Index – BMI).

De fant ut at 33 prosent av arbeiderne var medisinsk underernærte, 25 prosent i alvorlig grad. Det var ikke mulig å kjøpe nok mat til en diett som trengs for å jobbe i industrien.

Minstelønnen i Kambodsja ligger nå på 140 dollar i måneden, langt under det en arbeider og hennes familie trenger for et kosthold godt nok for en industriarbeider.

Den internasjonale fagbevegelsen har kommet til samme konklusjon: En ILO-undersøkelse fra 2014 fant høy grad av manglende matsikkerhet og blodfattighet (anemi) hos tekstilarbeiderne:¹⁸

«En grunnstudie indikerer at 43,2% av tekstilarbeiderne som ble undersøkt er blodfattige (anemia), og 15.7% av arbeiderne er undervektige målt etter Asian Body Mass Index. [...] Bekymring og usikkerhet om (egen) matforsyning var også overraskende høyt hos tekstilarbeiderne, hvor bare en tredjedel av arbeiderne i studien kunne defineres som «matsikre» (eng. «food secure») i tråd med standardmål.»¹⁹

Virkinger av anemi og mangel på mat bidrar til et bredt spekter helseproblemer for arbeiderne, blant annet kronisk utmatting og konsentrasjonsproblemer.²⁰

En av arbeiderne i rapporten «Shop til they drop» oppsummerer på mange måter det som ser ut til å være både årsak og virkning:

«Vi er konstant på randen av besvimelse hele tiden. Vi er slitne og vi er svake. Det trengs bare veldig små hendelser til før vi faller over kanten.»²¹

---

¹⁶ <http://www.rfa.org/english/news/cambodia/union-warns-about-fainting-garment-factory-workers-07022015155840.html>

¹⁷ <https://www.cleanclothes.org/resources/national-cccs/shop-til-they-drop>

¹⁸ http://www.opendevelopmentcambodia.net/pdf-viewer/?pdf=wp-content/files_mf/1412248501New_Study_Finds_High_Levels_of_Anemia_Food_Insecurity_Cambodian_Garment_Workers_Eng.pdf

¹⁹ http://www.opendevelopmentcambodia.net/pdf-viewer/?pdf=wp-content/files_mf/1412248501New_Study_Finds_High_Levels_of_Anemia_Food_Insecurity_Cambodian_Garment_Workers_Eng.pdf

²⁰ http://www.opendevelopmentcambodia.net/pdf-viewer/?pdf=wp-content/files_mf/1412248501New_Study_Finds_High_Levels_of_Anemia_Food_Insecurity_Cambodian_Garment_Workers_Eng.pdf

²¹ <https://www.cleanclothes.org/resources/national-cccs/shop-til-they-drop>